Nøkkeltalanalyse slakt

TRINE TRONGMO OPSETH OG STINE LØVIK
Animalia, Sauekontrollen

For å forstå bedre hvilke grupper av lam som drar ned slaktekvalitet og dermed økonomien i besetningen, har Sauekontrollen utarbeidet rapporten Nøkkeltalanalyse slakt. Den gir medlemmer av kontrollen et verktøy for å kunne jobbe målrettet mot bedre slaktekvalitet. Rapporten gir informasjon om slakteresultater ut fra ulike kriterier, slik som kullstørrelse, alder på søye, alder på lam og slaktetidspunkt.

Bakgrunn

Slakteresultater er viktige styringsmål i enhver besetning. Med innføringen av kvalitetslam har dette blitt enda viktigere for å oppnå god økonomi. Økonomisk er det viktigste å sørge for at alle lam kommer i klasse O+ eller høyere, og at færrest mulig kommer i fettgrupper over 3/3-. Det er allerede store prisforskjeller basert på vekt og klassifisering. I framtida kan forskjellene øke og kvalitetskriterier strammes ytterligere inn. En rapport over slakteresultater har derfor vært et ønske fra både produsenter og rådgivere. "Nøkkeltalanalyse slakt" velges ut fra år og eventuelt rase. På bakgrunn av ulike grupper i rapporten kan en analysere flere forhold i produksjonen. Dette kan være hvilke lam som blir overfeite, hvilke lam som slaktes for lette, eller om man har rett mønster i sin plukkslakting. Rapporten erstatter dermed den tunge jobben med å sammenligne slakteoppgjør, dyreholdjournal og andre notater samt bruk av kladdepapir og kalkulator.

Grunnlag for analysen

Følgende forutsetninger ligger bak beregningene: Vi tar utgangspunkt i alle lam født det angitte år som er slaktet og klassifisert i slaktegruppe lam. Kopplam er med i alle analyser unntatt "Feitt/klasseutvikling" og "Resultater per alder på søye". I grafene "Kven slaktes når" og "Slaktetidspunkt" kommer kopplam som egne søyler. Rapporten består av fire tabeller og tre grafer (se figur 1).

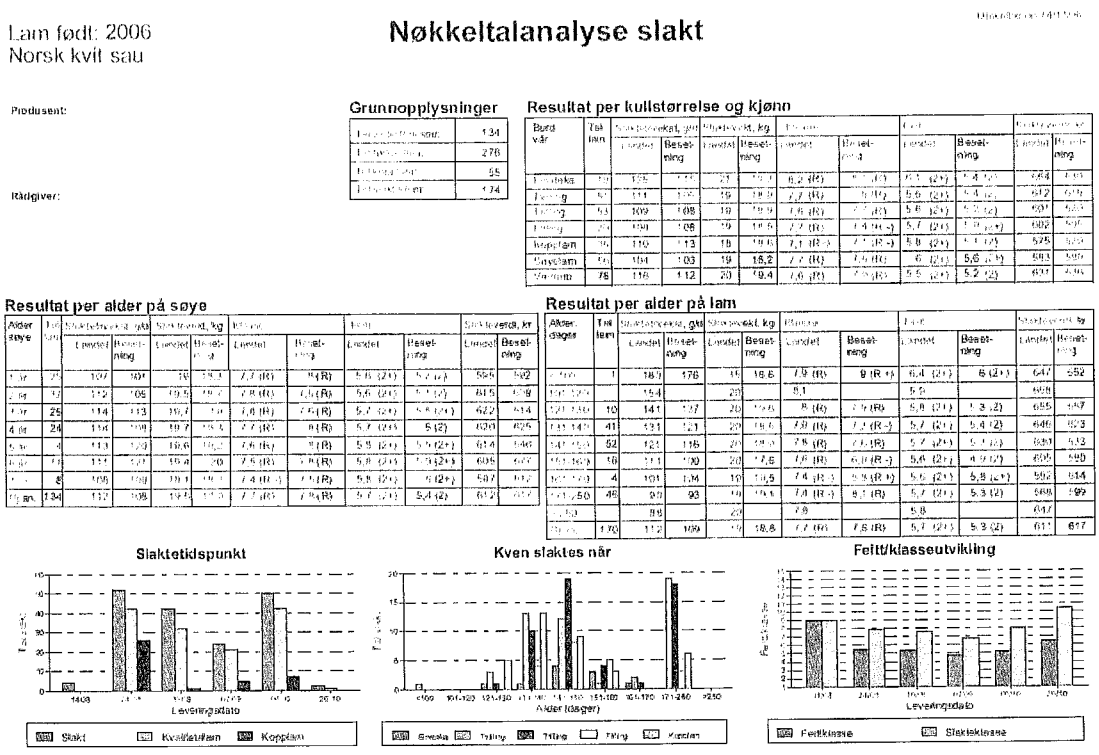

Figur 1. Eksempel på rapporten "Nøkkeltalanalyse slakt".

Analyse av drifta

Lam som er født som enkling, har som regel større fødselsvekt enn tvillinger og trillinger. De vokser raskere, får høyere slaktevekt og slaktene har ofte mer fett på skrotten. Vi vet også at værlam og søyelam utvikler seg forskjellig. Søyelam har lettere for å få fettrekk. På bakgrunn av denne kunnskapen har vi laget en tabell som viser resultater per kullstørrelse og kjønn. Figur 2 viser sammenheng mellom alder på søyer og slakteresultat på lam ut fra data i Sauekontrollen. Lam etter gimrer og lam etter søyer på over 5 år har lavere slaktevekt og slakteklasse enn lam etter 2-5 års søyer. Hvordan denne sammenhengen er i den enkelte buskap synliggjør vi med tabellen "Resultat per alder på søye". Ved plukkslakting vil det ofte være stor variasjon i alder på lammene ved slakting. Lav tilvekst og lang oppfôringstid øker faren for fett. I tabellen "Resultat per alder på lam" har vi delt opp slaktelammene etter alder ved slakting. Da kan man se om resultatet er bedre ved noen aldersgrupper enn ved andre.

Bevisst valg av leveringstidspunkt er ofte en undervurdert måte å øke verdien av slaktet på. Tidlig levering forutsetter høy tilvekst og ofte endring av sanketidspunktet, men kan for mange være en lønnsom justering. På mange utmarksbeiter oppnås det svært lav tilvekst på slutten av beitesesongen. Da kan det være god økonomi å få levert de tyngste og få ny fart på tilveksten på de øvrige på et bedre beite. I grafen "Slaktetidspunkt" kan vi se hvor stor del av leveransen som

er kvalitetslam. Definisjonen på kvalitetslam er at slaktet kommer inn under slaktegruppe lam, slakteklasse O+ og bedre, slaktevekt mellom 16 og 23 kilo og fettgruppe mellom 1+ og 2+ (inkludert fettgruppe 3- mellom uke 28 og uke 38). For å gi en oversikt over hvilke lam som kan slaktes tidlig og hvilke som trenger lengre oppfôringstid, har vi laget en grafisk framstilling av hvilke lam som slaktes i ulike aldersgrupper. Her skiller vi enklinger, tvillinger, trillinger, firlinger og kopplam. Fettgruppe og slakteklasse vil kunne variere i løpet av slaktesesongen, blant annet på grunn av lengre oppfôringstid på små lam. Den grafiske framstillingen "Feitt/klasseutvikling" gir en oversikt over slike endringer.

Rapporten viser komplekse sammenhenger, og vi håper den skal være et hjelpemiddel slik at produsentene kan få konkrete råd på bakgrunn av dataene. Rapporten kan brukes til å analysere drifta, sette inn mulige tiltak og analysere på nytt for å se om tiltakene har hjulpet eller ytterligere tiltak bør settes inn.

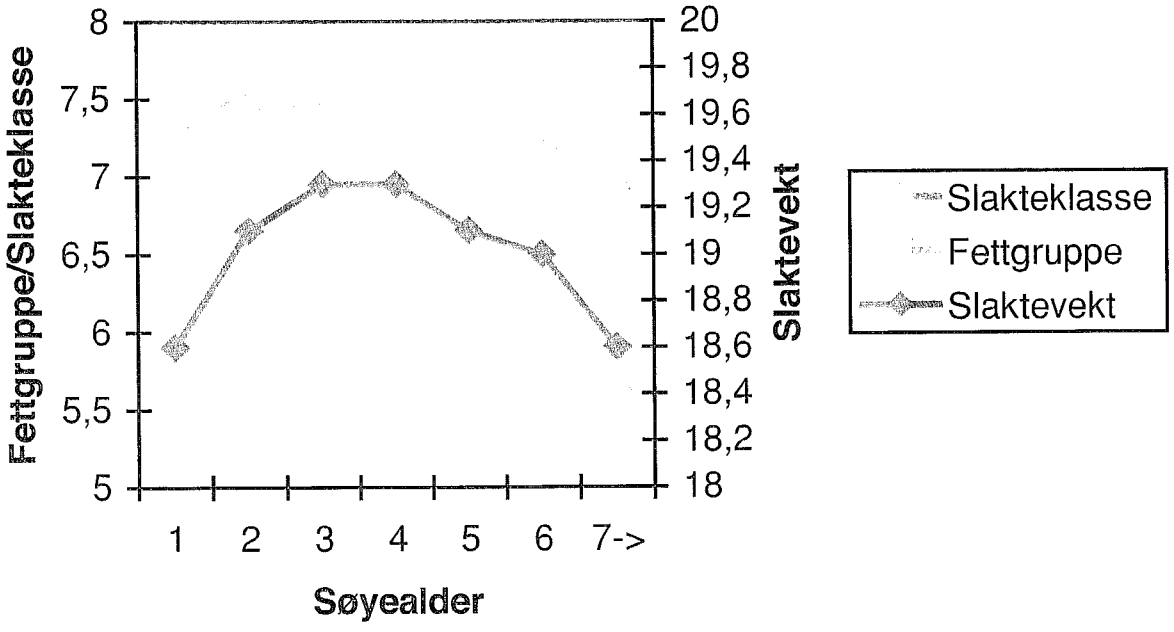

Figur 2: Sammenheng mellom søyealder og slakteresultat. Tall fra Sauekontrollen.